

Miljö kvalitetsnormer vatten

www.lansstyrelsen.se/skane

LÄNSSTYRELSEN
I SKÅNE LÄN

Titel: planPM MKN vatten

Utgiven av: Länsstyrelsen i Skåne län

Författare: Pär Persson och Karin Kallioniemi, Enheten för samhällsplanering
Jonas Johansson, Vattenstrategiska enheten

Beställningsadress: Länsstyrelsen i Skåne län
Enheten för samhällsplanering
205 15 MALMÖ
Tfn: 040-25 20 00
lansstyrelsen.se/skane

Copyright: Länsstyrelsen i Skåne län. Innehållet får gärna citeras eller refereras med
uppgivande av källan.

Upplaga: 200 ex
Länsstyrelserapport 2010:6
ISBN: 978-91-86533-01-4

Layout: Länsstyrelsen i Skåne län, Johanna Kaaman

Tryckt: Länsstyrelsen i Skåne län 2010

Omslagsbild: Miljökontoret, Helsingborgs stad

Förord

Syftet med detta planPM är att ge en kortfattad information om hur de miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten som antogs i december 2009 kan hanteras i samband med detaljplanering och i viss mån också i översiktsplanering. En annan ambition är att informera övergripande om den nya vattenförvaltningen som är en följd av Sveriges genomförande av ramdirektivet för vatten (2000/60/EG).

MKN har sedan en tid varit kopplad till PBL. Hittills har det framförallt varit MKN för luftkvaliteten i de större tätorterna som varit viktiga att belysa i plansammanhang. MKN för vatten är mer omfattande än de för luft och gäller för samtliga vattenförekomster. I Skåne finns 181 grundvattenförekomster, 22 kustvattenförekomster, 179 vattenförekomster i vattendrag samt 39 sjöar som är vattenförekomster. Detta innebär att MKN för vatten måste beaktas i de flesta planeringssammanhang eftersom allt vatten till slut når en vattenförekomst med en viss MKN.

En skillnad i tillämpning mellan MKN för luft och vatten är att när normerna för luft överskrids är de definitiva och föranleder att ett åtgärdsprogram ska tas fram. För vatten har bestämmelserna mer karaktären av mål och är framåtsyftande genom att en viss vattenkvalitet ska uppnås vid en angiven tidpunkt i framtiden. I fallet med MKN för vatten är åtgärdsprogrammen redan framtagna. Syftet med åtgärdsprogrammen är att normerna ska vara uppnådda vid den angivna tidpunkten.

Som alltid bör helhetsbilden redovisas i kommunens översiktsplan. Hur kommunen avser att mark och vatten ska användas under en tidsperiod framåt ska ju framgå av översiktsplanen. Tillgången till grundvatten av god kvalitet kommer att bli en av framtidens viktigaste planeringsfrågor. Därför är det viktigt att miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten inarbetas i den fysiska planeringen. Vi hoppas att detta plan-PM inspirerar till framsynt översiktsplanearbete och korrekta detaljplaner!

Länsstyrelsen i Skåne, Enheten för samhällsplanering Malmö den 6 april 2010

Kerstin Nilermark

länsarkitekt

Ramdirektivet för vatten – en ny vattenförvaltning

I december år 2000 antog alla EU:s medlemsländer Europaparlamentets och Rådets direktiv 2000/60/EG om upprättandet av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område, även kallat ramdirektivet för vatten. Det fastslogs att vattenpolitiken kräver en klar och tydlig, effektiv och enhetlig rättslig ram. Frågor om vattenanvändning och vattenkvalitet reglerades tidigare i flera olika direktiv.

Ett av skälen för direktivet är att vatten inte är vilken vara som helst utan ett arv som måste skyddas, försvaras och behandlas som ett sådant. Det konstateras också att trycket på vattenresurserna i gemenskapen ständigt ökar på grund av en allt större efterfrågan på tillräckliga mängder vatten av god kvalitet. Direktivet syftar till att bevara och förbättra både yt- och grundvatten i gemenskapen. I arbetet med vatten ska vattenresurserna betraktas, både som ett naturvärde, och som en social och ekonomisk resurs. Enligt direktivet ska miljömål ställas upp för att uppnå en god status för ytvatten och grundvatten dessutom ska en försämring av statusen förhindras. I Sverige har direktivets miljömål genomförts i lagstiftningen som MKN och i december 2009 tog vattenmyndigheterna det första beslutet om MKN i form av kvalitetskrav för yt- och grundvattenförekomster.

Till följd av direktivet har också en ny vattenförvaltning genomförts i Sverige. Förvaltningen av vattenresurser och dess värden är beroende av vattnets naturliga gränser avrinningsområden, där vattnet ofta skär tvärs igenom, nations-, läns- och kommungränser. Vattenförvaltningen är därför utformad med avrinningsområdet som grund. Inom detta geografiska område rinner allt vatten, via sjöar och vattendrag, ut i havet. För att kunna jobba praktiskt med vattnets gränser har flera avrinningsområden slagits ihop till större enheter som kallas vattendistrikt. En länsstyrelse i varje vattendistrikt har utsetts till vattenmyndighet med ansvar för förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön inom distriktet.

Skåne berörs av två vattendistrikt Södra Östersjöns vattendistrikt och distriktet för Västerhavet. Gränsen mellan distrikten går vid Kullen vilket innebär att alla vattendrag söder och öster om Råån tillhör Södra Östersjöns vattendistrikt medan Vege å, Rönne å och Stensån tillhör Västerhavets vattendistrikt.

Skånes huvudavrinningsområden (avgränsas av bruna linjer) samt gränsen mellan Västerhavets och södra Östersjöns vattendistrikt (röd linje). Vattendragen längs Sydcoasten och på Österlen är för små för att räknas som huvudavrinningsområden.

Hur ser MKN för vatten ut?

MKN formuleras på olika sätt beroende på vilken typ av vattenförekomst de berör. För ytvatten finns miljökvalitetsnormer för kemisk och ekologisk status, medan det för grundvatten finns MKN för kemisk och kvantitativ status. För vattenförekomster som är del av områden som är skyddade enligt andra direktiv, till exempel art- och habitatdirektivet (Natura 2000) och nitratdirektivet ställs det även kompletterande krav på vattenkvaliteten. Det strängaste kravet ur miljösynpunkt gäller i dessa fall.

Det grundläggande miljömålet i vattendirektivet är att alla vattenförekomster ska uppnå god kemisk och kvantitativ status (grundvatten) eller ekologisk (ytvatten) status den 22 december 2015. För de få vattenförekomster som uppnår hög ekologisk status har kvalitetskravet bestämts till hög ekologisk status eftersom inga vattenförekomster får försämrats. Det finns möjligheter för vattenmyndigheterna att besluta om undantag från målet om god status 2015. Undantag från målet om god status 2015 kan antingen avse den tidpunkt då MKN eller delar av den senast ska vara uppfylld (tidsfrist) eller vilken lägre vattenkvalitet som ska uppnås (mindre strängt kvalitetskrav). Ett stort antal av ytvattenförekomsterna i Skåne har undantag i form av tidsfrist till 2027 till följd av problem med övergödning. Andra vanliga miljöproblem som ligger till grund för undantag är fysisk påverkan och miljögifter. Ett generellt mindre strängt kvalitetskrav gäller för kvicksilver och kvicksilverföreningar i hela Sverige. Målet är att halterna av kvicksilver inte bör öka till den 22 december 2015 i förhållande till de halter som har legat till grund för Vattenmyndigheternas statusklassificering av kemisk ytvattenstatus.

MKN för ytvattenförekomster

Ytvatten omfattar de tre olika typerna av vattenförekomster kustvatten, sjöar och vattendrag. Gemensamt för dessa är att MKN omfattar såväl kemiska som ekologiska kvalitetskrav. Bedömningen av kemisk status grundar sig på

ramdirektivets bilaga X och på direktivet om MKN inom vattenpolitikens område som gäller för prioriterade ämnen (2008/105/EG). Exempel på prioriterade ämnen är kvicksilver, TBT och nonylfenol. För de prioriterade ämnen anges bl.a. MKN i form av maximal tillåten koncentration av ämnena. Den ekologiska statusen grundar sig på biologiska kvalitetsfaktorer som fisk, bottenfauna, vattenväxter och plankton. Kvalitetsfaktorerna är anpassade efter vilken typ av vattenförekomst som bedöms och efter geografiska regioner.

MKN för grundvattenförekomster

För grundvattenförekomsterna gäller både kemiska och kvantitativa kvalitetskrav. Hur kraven preciseras för grundvatten redovisas SGU:s föreskrifter. Jämfört med ytvatten är det delvis andra ämnen som de kemiska kvalitetskraven gäller för. Kvalitetskrav gäller bl.a. för bekämpningsmedel, nitrat, ammonium och metaller. För dessa ämnen finns dels riktvärden som inte ska överskridas och dels värden som utgångspunkt för att vända en uppåtgående trend av ämnet i grundvattnet. Det kvantitativa kvalitetskravet innebär förenklat att det råder balans mellan uttag och nybildning av grundvatten. Om inga undantag finns syftar kvalitetskraven till att god kemisk status och god kvantitativ status ska uppnås den 22 december 2015.

Konstgjorda och kraftigt modifierade vattenförekomster

Denna kategori omfattar vattenförekomster som har bedömts vara antingen konstruerade av människan eller vara så fysiskt påverkade att dess karaktär väsentligt förändrats till följd av en samhällsviktig verksamhet. Exempel på samhällsviktiga verksamheter är hamnar och anläggningar för vattenkraft. För dessa vattenförekomster gäller att de ska uppnå kvalitetskraven god eller måttlig ekologisk potential.

Statusklassificering och miljö kvalitetsnormer för ytvatten (vattendrag, sjöar, övergångsvatten och kustvatten)									
Grundinformation			Ekologisk status och ekologisk potential		Kemisk ytvattenstatus (exklusive kvicksilver)				Skyddade områden
EU-ID	Vattenförekomst namn	HARO	Status eller potential 2009	Kvalitetskrav och tidpunkt	Status 2009	Kvalitetskrav och tidpunkt	Tidsfrist	Mindre strängt krav	Kompletterande krav för skyddade områden
SE617510-138071	Djurrödsbäcken	Kävlingeån	God ekologisk status	God ekologisk status 2015	God kemisk ytvattenstatus	God kemisk ytvattenstatus 2015			
SE617666-135851	Vombsjön	Kävlingeån	Otillfredsställande ekologisk status	God ekologisk status 2027	God kemisk ytvattenstatus	God kemisk ytvattenstatus 2015			Krav enligt dricksvattenföreskrifterna och Miljö kvalitetsnormer enligt fisk- och musselvattenförordningen
SE618011-137233	Vollsjöån	Kävlingeån	Måttlig ekologisk status	God ekologisk status 2027	God kemisk ytvattenstatus	God kemisk ytvattenstatus 2015			
SE616415-136415	Sövdesjön	Kävlingeån	Otillfredsställande ekologisk status	God ekologisk status 2027	God kemisk ytvattenstatus	God kemisk ytvattenstatus 2015			Gynnsam bevarandestatus

Exempel på MKN tabell för ytvatten från länsstyrelsen i Kalmar läns föreskrifter om MKN.

Statusklassificering och miljö kvalitetsnormer för grundvatten									
Grundinformation			Kvantitativ status		Kemisk grundvattenstatus				Skyddade områden
EU-ID	Vattenförekomst namn	HARO	Status 2009	Kvalitetskrav och tidpunkt	Status 2009	Kvalitetskrav och tidpunkt	Tidsfrist	Mindre strängt krav	Kompletterande krav för skyddade områden
SE624463-131830		Rönne å	God kvantitativ status	God kvantitativ status 2015	God kemisk grundvattenstatus	God kemisk grundvattenstatus 2015			Krav enligt dricksvattenföreskrifterna
SE625328-131280		Kustområde	God kvantitativ status	God kvantitativ status 2015	Otillfredsställande grundvatten status	God kemisk grundvattenstatus 2015, med undantag för nitrat.	God kemisk grundvattenstatus 2021 för nitrat		Krav enligt dricksvattenföreskrifterna
SE625537-131246		Kustområde	God kvantitativ status	God kvantitativ status 2015	Otillfredsställande grundvatten status	God kemisk grundvattenstatus 2015, med undantag för bekämpningsmedel.	God kemisk grundvattenstatus 2021 för bekämpningsmedel		Krav enligt dricksvattenföreskrifterna
SE625674-131386	Bjärehalvön	Kustområde	Otillfredsställande kvantitativ grundvattenstatus	God kvantitativ status 2015	Otillfredsställande grundvatten status	God kemisk grundvattenstatus 2015, med undantag för bekämpningsmedel.	God kemisk grundvattenstatus 2021 för bekämpningsmedel		Krav enligt dricksvattenföreskrifterna

Exempel på MKN tabell för grundvatten från länsstyrelsen i Västra Götalands läns föreskrifter om MKN.

Hantering i översiktsplan

Översiktsplanen beskriver helheten med den totala omfattningen av bebyggelse, verksamheter och infrastrukturprojekt. Det gör den till ett särskilt lämpligt vertyg att studera samlade, kumulativa effekter på vattenmiljön.

Genom att alltid beakta vattenfrågorna vid översiktsplanering uppmärksammas rent vatten som en resurs och kostnadskrävande åtgärder kan undvikas.

Vid miljöbedömningen för en översiktsplan kan det finnas anledning att fundera över om det finns verksamheter som kan innebära svårigheter att följa MKN. Om sådana verksamheter identifieras som betydande miljöpåverkan och beskrivs i miljökonsekvensbeskrivningen är det lättare för kommunen att motivera varför MKN kan följas i översiktsplanen.

Det är därför viktigt att fundera över olika alternativ när viktiga frågor uppkommer. Om frågeställningarna inte belyses tillräckligt kan ogenomtänkta förslag i förlängningen leda till orimligt höga exploateringskostnader eller till att planer inte kan realiseras eftersom tillstånd inte kan lämnas enligt miljöbalken.

I översiktsplanen ska framgå hur kommunen avser att följa gällande MKN (PBL 4 kap. 1§, andra stycket, 3e punkten). Länsstyrelsens roll i översiktsplaner är att i samrådsyttrandet till kommunen agera för att MKN följs (PBL 4 kap 5§ pkt 3.) Av länsstyrelsens granskningsyttrande över planförslaget ska det framgå om förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kapitlet miljöbalken inte följs (PBL 4 kap 9§ pkt. 2.).

Viktiga frågor att belysa i ÖP

- Hur bidrar kommunens utbyggnadstakt till ökad belastning på reningsverk? behövs nya tillstånd, ombyggnader eller nylokaliseringar?
- Bidrar spridd bebyggelse till ökade utsläpp från enskilda avlopp som kan påverka vattenförekomster negativt?
- Sker omfattande exploatering på viktiga inströmningsområden till grundvattenförekomster?
- Kan enskilda större projekt såsom tunnlar och schaktarbeten som har avvattande effekt påverka grundvattenrörelser och skyddande jordlager för grundvattnet?
- Hur mycket bidrar dagvattenhanteringen till ökad hydrologisk belastning, föroreningar och erosionsrisk i närbelägna ytvattenförekomster?
- Kan föreslagna anläggningar i eller i anslutning till vattenområden såsom småbåtshamnar, vågbrytare och skyddsvallar påverka vattenkvaliteten?

Analys och ställningstaganden

För en kommun gäller det att visa i översiktsplanen att planförslaget bidrar till att MKN kan följas. Detta är något som kommunen kan visa på olika sätt. Genom att arbeta systematiskt med kopplingen mellan vattenmiljöer och de verksamheter och utbyggnadsområden som planeras i översiktsplanen blir också detaljplaneringen lättare att genomföra. Punkterna nedan kan vara en utgångspunkt för ett sådant arbetssätt och som kan underlätta redovisningen.

Exempel på arbetsmetod i ÖP

1. Ta fram en kartbild över vattenförekomster och dess status
2. Analysera hur markanvändningskartan förhåller sig till vattenförekomsterna
3. Identifiera utifrån markanvändningskartan de största potentiella hoten som kan påverka vattenförekomster
4. Identifiera skyddsåtgärder och försiktighetsmått som kan minska påverkan
5. Utred svåra frågeställningar
6. Ompröva och förändra planförslaget om det behövs för att kunna följa normerna
7. Redovisa de konflikter som kan finnas mellan exploatering och MKN
8. Motivera varför det går att följa MKN i konfliktsituationer
9. Ta ställning till att följa, alternativt att inte följa, MKN

Tematiska tillägg till översiktsplanen

För att tillgodose ett särskilt intresse kan tematiska tillägg till översiktsplanen göras. Tematiska tillägg är vanliga för vindkraft men är hittills svåra att hitta för vatten. Tematiska tillägg med anledning av den nya vattenförvaltningen skulle kunna vara lämpligt att genomföra i samband med aktualitetsförklaring av översiktsplaner. Möjligheterna att arbeta in MKN och åtgärdsprogram inom ramen för en kommunövergripande översiktsplan är annars goda. Målsättningen måste vara att även vattenfrågorna ska ingå i de avvägningar som görs vid upprättande av översiktsplan eller fördjupningar.

Hantering i detaljplan

Det finns ett stort antal MKN i Skåne att förhålla sig till och en stor andel av vattenförekomsterna uppnår idag inte kvalitetskraven. Därför är det lämpligt att ha som rutin att i varje detaljplaneprojekt titta på vattenförekomsterna i anslutning till planområdet.

Detaljplaner är juridiskt bindande och länsstyrelsen ska pröva kommunens beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan om det kan befaras att beslutet innebär att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kapitlet MB inte följs. Det finns alltså goda skäl för kommunen att beakta normerna. Det är då viktigt att inte bara titta på själva planområdet utan också på de vattenförekomster som planområdet avvattnas till eller som kan få en förändrad vattenbalans till följd av planen.

MKB avgränsning i detaljplan

I detaljplaner ska de kriterier som anges i bilaga 4 till förordning (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar beaktas när det ska avgöras om det är betydande miljöpåverkan. I denna bilaga finns två kriterier som är tillämplbara på MKN för vatten. I bedömningen ska särskilt beaktas i vilken utsträckning planen eller programmet

1.e) har betydelse för genomförandet av gemenskapens miljölagstiftning

2.f) vilken betydelse och sårbarhet som det påverkade området har på grund av överskridna MKN

I PBL 5 kap 18§ redovisas att det för vissa verksamheter ska upprättas en MKB om detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Det som avgör om dessa verksamheter innebär betydande miljöpåverkan är kriterierna i bilaga 2 till förordning (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar. I denna bilaga anges som kriterium, i punkt 2 projektets lokalisering: Miljöns känslighet i de områden som kan antas bli påverkade måste beaktas. Vid bedömningen ska särskild

hänsyn tas till områden där kvalitetsnormer har överträtts eller riskerar att överträdas.

Analys och ställningstaganden

Liksom i översiktsplaner är det viktigt att arbeta systematiskt för att få in vattenfrågorna i planeringen och det förslag till arbetssätt som redovisades i avsnittet om översiktsplanering är tillämplbart även här. I de fall detaljplanen föregås av ett planprogram är det en vanlig rutin i Skåne att det samtidigt sker en bedömning av om planen kan innebära betydande miljöpåverkan. I detta tidiga skede är det lämpligt att beakta, belysa och utreda frågan om planens betydelse för att uppfylla MKN. I de fall betydande miljöpåverkan inte kan uteslutas är det lämpligt att ta upp frågan i miljökonsekvensbeskrivningen. Eftersom de flesta översiktsplaner ännu inte har beaktat frågan om MKN för vatten är det viktigt att så tidigt som möjligt belysa MKN i både behovsbedömning och i detaljplanen. Redan i samrådskedet bör därför en redovisning och ett ställningstagande ske om hur normerna kan följas. I vissa fall kan planbestämmelser användas för att säkerställa att MKN för vatten kan följas. Några exempel på sådana planbestämmelser redovisas i länsstyrelsens planPM om dagvatten.

Det är i nuläget svårt att förutse hur planläggningen kan bidra till att MKN inte kan följas eller uppnås. Det finns dock anledning att vara särskilt observant på vissa verksamheter och åtgärder som generellt innebär risk för vattenmiljöer. Några sådana exempel redovisas i rutan på nästa sida.

I anslutning till områden som idag inte uppnår eller riskerar att inte uppnå kvalitetskraven till en viss tidpunkt är det extra viktigt att vara observant på hur detaljplanen eller dess följdverkningar kan påverka måluppfyllelsen.

Sammantaget är det viktigt att kommunerna i sin behovsbedömning tar upp MKN för berörda vattenförekomster i de fall planen är belägen i anslutning till eller kan påverka en vattenförekomst.

Avrinningsområdesperspektiv - mellankommunalt samarbete

En av grundtankarna med den nya vattenförvaltningen är att planering och andra åtgärder ska följa vattnets gränser för att underlätta genomförandet av kostnadseffektiva åtgärder så att kvalitetskraven för vattenförekomster kan uppnås. Detta ställer högre krav än tidigare på kommuner och andra aktörer att samarbeta över befintliga administrativa läns- och kommungränser. Som en del i den nya vattenförvaltningen föreslås att "vattenråd" bildas.

Vattenråd är en organisationsform som utgår från lokala behov och som samverkar med vattenmyndigheter och beredningssekretariat på länsstyrelserna. Det är lämpligt att vattenråd bildas för ett avrinningsområde eller en kuststräcka. I Skåne bildas vattenråd ofta med utgångspunkt från befintliga vattenorganisationer såsom vattendragsförbund. Sammansättningen av representanter kan variera mellan vattenråd beroende på vilka verksamheter och miljöfrågor som är aktuella. Det är lämpligt att representanter för fysisk planering i kommunerna deltar i vattenrådets arbete. Vattenråden har stora möjligheter att utvecklas till ett utmärkt forum för mellankommunal dialog om vattenfrågor om kommunernas olika sektorer och övriga vattenintressenter är representerade. För att få kontakt med hittills bildade vattenråd hänvisas till:

<http://www.vattenorganisationer.se/>

Exempel på situationer där det är viktigt att belysa MKN i detaljplaner:

- Verksamheter som förväntas kräva tillstånd för utsläpp till vatten
- Bebyggelse med enskilda avloppslösningar
- Verksamhetsområden med stor andel hårdgjord yta
- Verksamhetsområden och vägområden med mycket trafik och stora parkeringsytor
- Verksamheter som planeras i översvämningskänsliga områden
- Verksamheter som är vattenverksamheter
- Omfattande dräneringsarbeten som inte faller inom definitionen för vattenverksamhet
- Planläggning inom förorenade markområden
- Omfattande utfyllnader
- Omfattande schaktarbeten i anslutning till grundvattenförekomster

Åtgärdsprogram och planering

Kommunerna ska rapportera till vattenmyndigheten vilka åtgärder som genomförts under föregående kalenderår i syfte att säkerställa att MKN som har föreskrivits för vattenförekomster inom myndighetens eller kommunens verksamhetsområde uppnås. Rapporteringen ska påbörjas år 2011. Denna rapportering kan i framtiden vara ett underlag för att styrka att kommunen följer åtgärderna i åtgärdsprogrammet vilket kan underlätta redovisningen av att MKN följs i planärenden.

Eftersom flera av de kommunala åtgärderna kan komma att innebära att mark- och vattenområden kan behöva tas i anspråk för åtgärder kan det finnas anledning att beakta dessa markanspråk i den översiktliga planeringen. Översiktsplanen skulle också kunna vara ett strategiskt dokument som redovisar kommunens åtgärder för att uppnå kvalitetskraven för vatten.

Exempel på kommunala åtgärder ur åtgärdsprogrammen:

35. Kommunerna behöver tillse att vattentäkter som inte är kommunala, men som försörjer fler än 50 personer eller där vattenuttaget är mer än 10 m³/dag, har god kemisk status och god kvantitativ status och ett långsiktigt skydd.
36. Kommunerna behöver utveckla sin planläggning och prövning så att miljö kvalitetsnormerna för vatten uppnås och inte överträds.
38. Kommunerna behöver i samverkan med länsstyrelserna ta fram underlag och genomföra åtgärder för att minska påverkan från de delar av det rörliga friluftslivet samt båtutrustning som kan ha en negativ inverkan på vattenmiljön, särskilt i områden med vattenförekomster som inte uppnår, eller riskerar att inte uppnå, god ekologisk eller god kemisk status.

Vattenkartan och VISS – planeringsunderlag för tillämpning av MKN

Ett sätt att få en bild av statusen på vattenförekomster är att gå in i vattenkartan www.vattenkartan.se som är en webbaserad kartapplikation. I vattenkartan finns information om sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten i Sverige.

I figuren till höger visas ett exempel från vattenkartan där statusklassningen visas för några sjöar, vattendrag och kustvattenförekomster. Genom att kryssa i de rutor för den information man behöver om statusklassningen och därefter uppdatera kartan syns en kartbild där klassningen visas med färger. Med hjälp av informationsverktyget går det att klicka på en vattenförekomst och få fram en ruta med namnet på vattenförekomsten. Därefter har man möjlighet att via en länk till VISS (databasen VattenInformationsSystem Sverige) få mer information om vattenförekomsten. Här redovisas vattenförekomstens MKN och detaljerad geografisk information. Genom att klicka sig vidare i rutan ”skapa rapport” kan man få information om miljöproblem och bedömningar av vattenförekomsten i form av en pdf-fil.

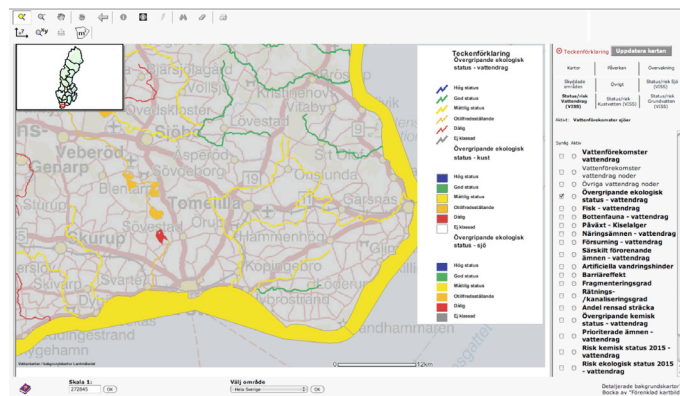
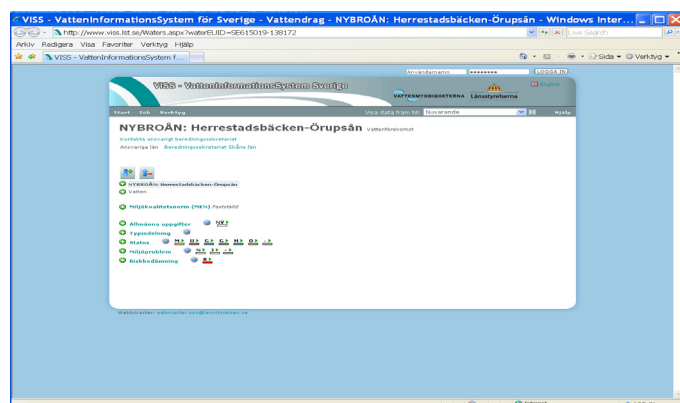

Bild från vattenkartan som visar ekologisk status i sjöar, vattendrag och kustvatten i sydöstra Skåne.

Utdrag ur VISS.

Övergripande ekologisk status - vattendrag						
Post	Länk till VISS	Namn	Vatten id	Vattenförekomst (Y/N)	Klass	Huvudavrinningsområde
Träff 1	Öppna länk	Nybroån	SE615019-138172	Y	M	

Enkel faktaruta i vattenkartan med länk till mer information om den aktuella vattenförekomsten i VISS

Regelverk

Lagstiftning

MKN för vatten har sin grund i miljöbalkens 5 kapitel 2§. Miljökvalitetsnormer skall ange:

1. föroreningsnivåer eller störningsnivåer som människor kan utsättas för utan fara för olägenheter av betydelse eller som miljön eller naturen kan belastas med utan fara för påtagliga olägenheter och som inte får överskridas eller underskridas efter en viss angiven tidpunkt eller under en eller flera angivna tidsperioder,
2. föroreningsnivåer eller störningsnivåer som skall eftersträvas eller som inte bör överskridas eller underskridas efter en viss angiven tidpunkt eller under en eller flera angivna tidsperioder,
3. högsta eller lägsta förekomst i yt- och grundvatten av organismer som kan tjäna till ledning för bedömning av tillståndet i miljön, eller
4. de krav i övrigt på kvaliteten på miljön som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen. De MKN som följer av ramdirektivet beskrivs under punkt 4.

I MB 5 kap. 3 § anges hur kommuner och myndigheter säkerställer att MKN uppfylls. Vid planering och planläggning skall kommuner och myndigheter iaktta miljökvalitetsnormer. Kopplingen i plan och bygglagen till miljöbalkens bestämmelser formuleras i 2 kap 2§: vid planläggning skall miljökvalitetsnormerna enligt 5 kapitlet miljöbalken följas.

Förordningar och föreskrifter

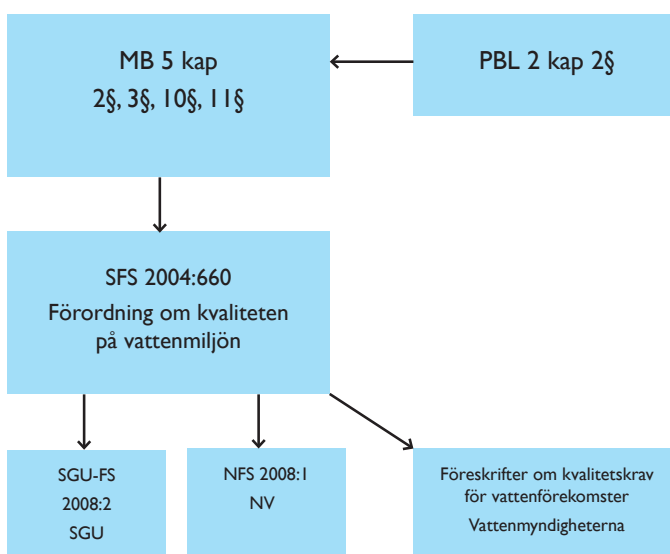
MKN uttrycks som kvalitetskrav för ytvatten, grundvatten och skyddade områden i vattenförvaltningsförordningen (SFS 2004:660). För grundvatten har SGU tagit fram föreskrifter (SGU-FS 2008:2) om statusklassificering och MKN för grundvatten. I bilagorna till dessa föreskrifter finns riktvärden och utgångspunkt för att vända trend angiven som koncentration. 2006/118/EG

För ytvatten finns ytterligare reglering i NFS 2008:1 Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd – ytvatten

I december 2009 fastställde länsstyrelserna på de fem vattenmyndigheterna MKN genom föreskrifter. För Skånes del gäller:

Länsstyrelsen Kalmar län, Vattenmyndigheten i Södra Östersjöns vattendistrikt, föreskrifter om kvalitetskrav för vattenförekomster i distriktet, 08 FS 2009:8

Västra Götalands läns, Vattenmyndigheten Västerhavet, föreskrifter om kvalitetskrav för vattenförekomster i distriktet, 14 FS 2009:533).

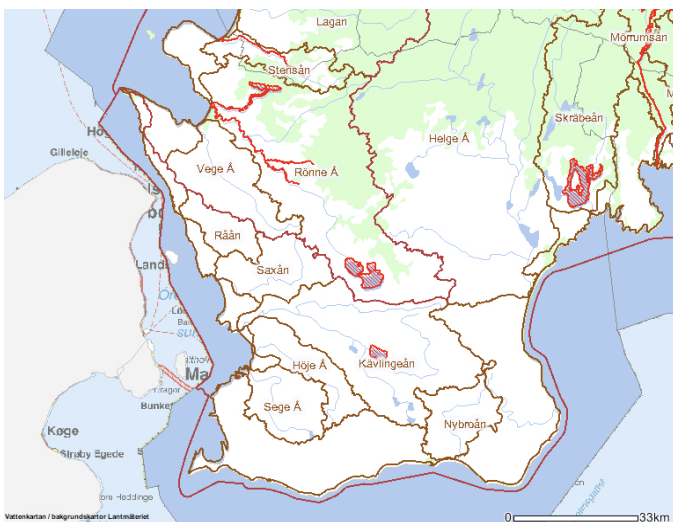

Lagar, förordningar och föreskrifter som reglerar miljökvalitetsnormer för vatten

Fiskvatten och musselvatten

Sedan tidigare finns också miljökvalitetsnormer för vatten som har sin grund i ”fiskvattendirektivet” 78/659/EEG och i ”musselvattendirektivet” 79/923/EEG. Dessa normer regleras i förordning (2001:554) om miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten. I dagsläget finns inga vatten i Skåne som omfattas av musselvattendirektivet. Av naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2002:6) framgår vilka fiskvatten som ska skyddas enligt fiskvattendirektivet. För Skånes del är det Ivösjön, Vombsjön, Ringsjön (både västra och östra) samt delar av Rönneå och Stensån som omfattas. I förordningen (2001:554) anges gränsvärden och riktvärden för fiskvatten i form av ett antal kemisk – fysikaliska parametrar. Mätmetoder och hur redovisning av mätresultat ska ske regleras i föreskrifter (NFS 2005:11). Länsstyrelsen ansvarar för kontroll och mätningar och ansvarar också för att upprätta förslag till och fastställa åtgärdsprogram.

MKN ska uppfyllas senast inom 5 år från att förordningen ska tillämpas på vattnet. Då Skåne beviljats dispens av naturvårdsverket bör dessa normer vara uppfyllda i januari 2011. För mer information om tillståndet i de vatten där miljökvalitetsnormer för fiskvatten finns hänvisas till Länsstyrelsens hemsida under miljöövervakning

Sjöar och vattendrag i Skåne som omfattas av fiskvattendirektivet.

Läs vidare

Den nya vattenförvaltningen - ett instrument i den kommunala planeringen, Vattenmyndigheten Södra Östersjön (2007)

Vattendirektivet och fysisk planering, Boverket. Rapport september 2004.

Vattenmyndigheterna: <http://www.vattenmyndigheterna.se/vattenmyndigheten/>

Naturvårdsverket: <http://www.naturvardsverket.se/sv/Arbete-med-naturvard/Vattenforvaltning/>

SGU: <http://www.sgu.se/sgu/sv/samhalle/grundvatten/ramdirektiv/index.html>

